

Gimnazijalci i glazba: Prenose li roditelji glazbeni kulturni kapital djeci?

DOI: 10.5613/rzs.55.1.3
UDK 316.728-053.6:78.03
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 10. 12. 2024.

Amir BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-2152-9563>

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska
abegic@aukos.hr

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-4838-0324>

Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Hrvatska
jsulentic-begic@aukos.hr

Mihaela HORVAT <https://orcid.org/0009-0000-1354-8081>

Osnovna škola Prelog, Hrvatska
mihaela.horvat4@skole.hr

SAŽETAK

Glazbeni kulturni kapital dio je kulturnoga kapitala te se u ovom radu, kroz prizmu Bourdieuove teorije o kulturnom kapitalu, problematizira prijenos glazbenoga kulturnog kapitala s roditelja na djecu gimnazijalce. Za pokazatelje institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja koristili smo njihovo glazbeno obrazovanje, a za utjelovljeni aktivno bavljenje glazbom. Također smo, kao nezavisnu varijablu, tretirali angažman roditelja u prijenosu glazbenog kulturnog kapitala i to u obliku “puštanja” glazbe djeci kao i vođenja na koncerte i operne i baletne predstave. Kao parametar institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala gimnazijalaca koristili smo njihovo glazbeno obrazovanje, a njihovo aktivno bavljenje glazbom i odlaske na koncerte te baletne i operne predstave kao indikatore utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala. Tijekom 2024. godine mrežnim anketnim upitnikom anketirano je 288 gimnazijalaca iz šest hrvatskih županija. Gotovo polovina njih i otprilike četvrtine roditelja glazbeno su obrazovani i aktivno se bave glazbom. Rezultati su pokazali kako institucionalizirani i utjelovljeni glazbeni kapital roditelja snažno utječe na prijenos institucionaliziranoga i nešto slabije utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala. Roditeljski angažman u prijenosu glazbenog kulturnog kapitala pokazao se važnim prenositeljem glazbenoga kulturnog kapitala na djecu. Zaključno, ovo je istraživanje pokazalo kako roditelji imaju značajnu ulogu u stjecanju i oblikovanju glazbenoga kulturnog kapitala gimnazijalaca.

ZAHVALE Rad je nastao na temelju diplomskog rada Mihaele Horvat pod naslovom Roditeljski glazbeni kulturni kapital i glazbene preferencije mladih izrađenog pod mentorstvom izv. prof. dr. sc. Amira Begića i obranjenog 2024. godine na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

S obzirom na to da se gimnazijalci, u odnosu na roditelje, u značajnijoj mjeri glazbeno obrazuju i bave glazbom, za očekivati je da će još intenzivnije prenositi glazbeni kulturni kapital vlastitoj djeci.

Ključne riječi: glazbeni kulturni kapital roditelja, glazbeni kulturni kapital gimnazijalaca, međugeneracijski prijenos kulturnog kapitala, institucionalizirani kulturni kapital, utjelovljeni kulturni kapital

UVOD

Kulturni kapital tumači se kao skup znanja i vještina koje osoba stječe u obitelji, vrtiću, tijekom odgoja i obrazovanja te kontakta s drugim ljudima (Bourdieu, 1977), odnosno kulturni se kapital stječe procesom socijalizacije. Prema Bourdieu, francuskom filozofu, sociologu i antropologu, tj. prema njegovoj teoriji kulturnog kapitala, kulturni kapital postoji u trima različitim oblicima: *utjelovljenom* (dispozicija prema kulturi), *objektiviziranom* (oblik kulturnih dobara, kao npr. slike, knjige, rječnici, instrumenti) i *institucionaliziranom* (obrazovanje i titule) (Bourdieu, 1997). Provedba kulturnog kapitala realizira se aktivnostima kao što su čitanje knjiga i novina, pohađanje kazališnih predstava i koncerata, slušanje umjetničke glazbe, posjeti muzejima, izložbama i umjetničkim galerijama te posjedovanje radio i TV uređaja (Bourdieu, 1977). Međugeneracijski prijenos kulturnog kapitala s roditelja na djecu može se događati i spontano, tj. nesvjesno (Bourdieu, 1997). Tako su djeca izložena kulturnom repertoaru, npr. glazbi koju preferiraju i slušaju roditelji (Begić i Šulentić Begić, 2022) te su pod njezinim utjecajem. Stečeni kulturni kapital može se opisati kao zbroj iskustava osobe (kao dio njezina odgoja i obrazovanja), a uključuje navike, mišljenja, način i karakteristike govora, jezične vještine i umjetničke aktivnosti (Bourdieu, 1984). Može se zaključiti kako roditelji prenose kulturni kapital na djecu, a ona ga potom mogu koristiti kako bi stekla društvene prednosti i/ili zadovoljila svoje potrebe (Bennett i dr., 2009). Krolo, Marcelić i Tonković (2016) utvrdili su da su objektivizirani i utjelovljeni kulturni kapital roditelja važnija odrednica kulturnoga kapitala djece nego što je to ekonomski kapital.

Kulturološki različiti roditelji imaju različite vrijednosti, ponašanja i uvjerenja prema kulturi odgoja i učenju djece (Cui i Xie, 2024). Roditeljske vrijednosti s obzirom na njihov angažman u odnosu na učenje njihove djece razlikuju se ovisno i o društvenoj klasi, tj. društvena klasa nameće standarde vrednovanja odgojno-obrazovne ustanove i njezina odabira (Lareau, 2000). Roditeljske vrijednosti mogu se definirati i kao razmišljanja, ponašanja i stavovi roditelja o načinima razvoja i rasta djeteta, koji utječu na prosudbu i donošenje odluka vezano za odgoj i školovanje djeteta (Tulviste, Mizera i Geer, 2012). Pokazalo se kako su roditelji višega socio-ekonomskog statusa snažnije uključeni u školske i izvanškolske aktivnosti djece

(Shih i Yi, 2014). Također, obiteljima srednje klase obrazovanje je važnije nego obiteljima niže i radničke klase (Shih i Yi, 2014; Zdinski i dr., 2015; Barnes, DeFreitas i Grego, 2016). Roditelji pripadnici srednje klase također intenzivnije surađuju sa školom i više se informiraju o obrazovanju djeteta (Lareau i Weininger, 2003). Kulturni kapital roditelja također se smatra ključnim u donošenju odgojno-obrazovnih izbora za dijete (Weininger, 2014).

U kontekstu prijenosa kulturnog kapitala važna je i Bandurina teorija socijalnog učenja (1989) koja kaže da djeca uče promatranjem ponašanja drugih. Prema toj teoriji djeca uče nove oblike ponašanja promatrajući i oponašajući uzore u svojoj okolini, tj. uče modeliranje koje se odvija u četiri faze: 1) dijete obraća pažnju na ponašanje roditelja kao modela; 2) dijete pamti opaženo ponašanje; 3) dijete pokušava ponoviti ponašanje; 4) dijete je motivirano da ponavlja ponašanje ako vidi da je ono nagrađeno ili cijenjeno.

U radu se bavimo prijenosom glazbenoga kulturnog kapitala s roditelja na djecu gimnazijalce, odnosno želimo utvrditi povezanost između glazbenoga kulturnog kapitala roditelja i glazbenoga kulturnog kapitala njihove djece. Naime, Bourdieu (1992) smatra da je glazba, svojim neverbalnim karakterom i "netjelesnom" prirodom, od svih umjetnosti, najviše vezana za kulturni kapital. Osim spomenutoga, Bandura (1989) smatra kako djeca koja često promatraju roditelje kako sviraju, slušaju glazbu, raspravljaju o glazbi ili posjećuju glazbene događaje, razvijaju slične navike i interese te se tako glazbeni kulturni kapital prenosi kroz svakodnevno ponašanje i afektivne odnose.

GLAZBENI KULTURNI KAPITAL I NJEGOV PRIJENOS

U istraživanju koje je provela Szűcs (2022) većina učenika glazbe u dobi od 13 i 14 godina odrasla je u obitelji u kojoj su roditelji aktivno uključeni u glazbeni odgoj djece, zajedno pjevaju i sviraju, posjeduju velike obiteljske biblioteke i važan im je prijenos kulturnog kapitala. Koristeći Bourdieuovu tipologiju, Szűcs (2022) je u svom istraživanju prijenosa glazbenoga kulturnog kapitala kategorizirala kulturni kapital u tri kategorije: *institucionalizirani* (kvalifikacije), *objektivizirani* (knjige, uređaji, slike), *utjelovljeni* (*internalizirani*, *inkorporirani*) (kulturne sklonosti). Rezultati istraživanja pokazali su da sve tri vrste kapitala utječu na djetetovo sudjelovanje u glazbi i glazbenom obrazovanju. Također je utvrdila kako učenici glazbe potječu iz tradicionalnoga, uglavnom visokokvalificiranoga, religioznog obiteljskog miljea kojim dominira kulturni kapital. Posjedovanje materijalnih dobara također odražava tradicionalni skup vrijednosti, što se može vidjeti u strategiji ulaganja obitelji, ne samo u financijskom smislu, nego i u njihovu ulaganju u kulturu, školovanje i izvannastavne aktivnosti djeteta. Rezultati istraživanja Bonete, Čamber Tambolaš i

Ivković (2017) pokazali su da na korištenje glazbe u odgoju djece više utječu glazbeno obrazovanje i glazbeni angažman roditelja nego njihovo opće obrazovanje. Također, roditeljsko glazbeno obrazovanje i njihov glazbeni angažman povezani su s utjelovljenim i objektiviziranim kulturnim kapitalom djece. Naime, glazbeno obrazovaniji roditelji češće s djecom slušaju umjetničku glazbu, češće s njima muziciraju, tj. koriste glazbu u odgoju, a i djeca imaju više glazbenih materijalnih resursa (instrumenti, glazbene igračke, glazbene slikovnice, nosači zvuka i glazbene igre). Rezultati istraživanja Šulentić Begić, Begić i Bilić (2021) govore kako otprilike tri četvrtine učenika, koji u obitelji imaju nekoga tko se bavio ili se bavi glazbom, odlazi na koncerte umjetničke glazbe, za razliku od polovine učenika koji u obitelji nemaju glazbenu tradiciju.

Kongovo (2021) istraživanje također podupire Bourdieuovu teoriju o međugeneracijskom prijenosu kulturnog kapitala u smislu učenja glazbenih instrumenata jer roditeljski kulturni kapital utječe na roditeljsku podršku i financijsku potporu za slanje djece na satove instrumenta. Što se tiče obrazovanosti roditelja, Andor (2002) je utvrdio da visokoobrazovani roditelji nastoje prenositi kulturu na djecu kao i to da im učenje glazbe služi kao način prenošenja kulturnog kapitala (DiMaggio, 1982; Dumais, 2005). Klasna pripadnost roditelja također utječe na prijenos kulturnog kapitala. Naime, roditelji pripadnici viših klasa skloniji su, pri upisu djece u školu, uključivati ih u različite aktivnosti, pa tako i glazbene, dok u srednjim i radničkim klasama interes za prijavu na glazbene programe najčešće potiču sama djeca (Lilliedahl, 2021). Može se zaključiti kako roditelji s više kulturnog kapitala vjeruju kako učenje glazbe ima veliku ulogu u akademskom razvoju djece. Također, smatraju da glazba pridonosi razvoju različitih sposobnosti djece, kao što su pažnja, pamćenje, matematičko zaključivanje, kreativnost i mašta (Cui i Xie, 2024). U obiteljima, u kojima postoji netko tko se bavi/o glazbom, može se razviti pozitivan stav prema glazbi, čime se povećava vjerojatnost da će dijete htjeti učiti glazbu. Obiteljsko ulaganje u glazbene instrumente i učenje sviranja instrumenta istodobno je ulaganje u kulturni kapital (Brändström, 1999). Više je autora, tj. Ho (2011), Ekong (2013), Valenzuela i Codina (2014) i Kong (2021), utvrdilo da glazbeno obrazovani roditelji intenzivnije podržavaju dječje glazbeno obrazovanje i vjerojatnije je da će dijete upisati na satove instrumenta. Također, aktivno bavljenje roditelja glazbom utječe na pohađanje glazbenih aktivnosti učenika jer roditelji, u periodu djetetova odrastanja, nesvjesno ili svjesno utječu na razmišljanje i buduće interese djeteta. Stoga, ako roditelj ima pozitivno mišljenje o glazbenoj poduci i polazi neku glazbenu aktivnost, u djeteta će se pojačati interes za tu aktivnost (Šulentić Begić, Begić i Kir, 2021). U prilog tomu govore i rezultati Brändströмова (1999) istraživanja koji pokazuju da više od polovine učenika glazbe ima barem jednog roditelja koji svira ili je prije svirao neki instrument. Osim toga, roditelji s glazbenim

obrazovanjem nadziru i pomnije sudjeluju pri vježbanju instrumenta svog djeteta nego roditelji bez glazbenog obrazovanja (Suk, 2014) jer roditelji s iskustvom u učenju instrumenata mogu djetetu pružiti pomoć pri vježbanju sviranja (Davidson i Borthwick, 2002). Osim toga, visoko obrazovani i glazbeno obrazovani roditelji nastoje djeci osigurati glazbeno kućno okruženje (Custodero i Johnson-Green, 2003). Međutim, Ekong (2013) je utvrdio kako akademsko obrazovanje roditelja ne utječe na dječji interes za učenje glazbe nego isključivo roditeljski angažman, tj. djeca roditelja koji su jako zainteresirani za glazbu i sama se žele baviti glazbom. Osim utjecaja roditeljskog bavljenja glazbom, rezultati istraživanja koje je proveo Brändström (1999) pokazuju da je gotovo dvostruko veća vjerojatnost da djeca koja uče glazbu, u usporedbi s onom koja se ne bave glazbom, imaju braću i sestre koji pohađaju ili su pohađala glazbenu školu. Isto je utvrdio i Szűcs (2022), tj. da glazbeno iskustvo braće i sestara pozitivno utječe na mogućnost da se dijete bavi glazbom. Spomenuto ide u prilog teoriji socijalnog učenja Bandure (1989) prema kojoj okolina, u kojoj se ostvaruje socijalizacija djeteta, određuje njegovu buduću karijeru i odluke. Tako na djetetov stav utječu i obrasci ponašanja članova obitelji, prijatelja i vršnjaka koji su uključeni kao uzori u proces socijalizacije. Stoga obitelj u kojoj se netko bavi glazbom može razviti pozitivan stav prema glazbi, čime se povećava vjerojatnost da će dijete željeti učiti glazbu.

CILJ ISTRAŽIVANJA I ISTRAŽIVAČKE HIPOTEZE

Cilj ovoga istraživanja bio je doznati prenosi li se i u kojoj mjeri glazbeni kulturni kapital s roditelja na djecu gimnazijalce, odnosno postoji li statistički značajna povezanost između glazbenoga kulturnog kapitala roditelja i glazbenoga kulturnog kapitala djece. Koristeći Bourdieuvu tipologiju, grupirali smo komponente glazbenoga kulturnog kapitala u dvije kategorije: institucionalizirani i utjelovljeni glazbeni kulturni kapital. Istraživanje je polazilo od sljedećih hipoteza:

H1: Roditelji koji su glazbeno obrazovani u većoj mjeri prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu.

H2: Roditelji koji se bave glazbom u većoj mjeri prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu.

H3: Roditelji koji su glazbeno obrazovani intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave).

H4: Roditelji koji se bave glazbom intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave).

H5: Roditelji koji su angažiraniji u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala intenzivnije prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu.

H6: Roditelji koji su angažiraniji u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave).

S obzirom na rezultate ranijih istraživanja (Szűcs, 2022; Begić i Šulentić Begić, 2022; Kong, 2021; Lilledahl, 2021; Šulentić Begić, Begić i Bilić, 2021; Boneta i dr., 2017; Krolo i dr., 2016; Valenzuela i Codina, 2014; Ekong, 2013; Ho, 2011) kao i na Bourdieuovu teoriju društvene i kulturne reprodukcije te Bandurinu teoriju socijalnog učenja, u hipotezama smo pretpostavili da je roditeljski institucionalizirani i utjelovljeni glazbeni kulturni kapital povezan s institucionaliziranim i utjelovljenim glazbenim kulturnim kapitalom mladih kao i da je roditeljski angažman u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala povezan s institucionaliziranim i utjelovljenim glazbenim kulturnim kapitalom mladih. Oslanjajući se na Bourdieuovu teoriju društvene i kulturne reprodukcije, pretpostavlja se da roditelji koji sami raspoložu većim količinama kulturnog kapitala (kroz obrazovanje ili praksu) imaju veći potencijal za njegov prijenos. S druge strane, Bandurina teorija socijalnog učenja pomaže objasniti kako taj prijenos izgleda na razini svakodnevnog ponašanja i interakcije u obitelji, osobito u prijenosu utjelovljenog kapitala.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Opis tijeka istraživanja i opis uzorka

Istraživanje je provedeno tijekom drugog polugodišta školske godine 2023./2024. i obuhvatilo je 288 učenika iz šest hrvatskih županija koji polaze prvi, drugi, treći i četvrti razred gimnazije. Slučajnim odabirom triju primorskih i triju kontinentalnih županija, putem službenih elektroničkih adresa, kontaktirani su i zamoljeni gimnazijski nastavnici Glazbene umjetnosti da učenicima proslijede anonimni mrežni anketni upitnik. U skladu s etičkim kodeksom istraživanja (Ajduković i Kolesarić, 2003), tražena je i dobivena pismena suglasnost roditelja. Uzorak sudionika istraživanja vidljiv je u Tablici 1.

Tablica 1. Opis uzorka

varijabla		učenici (N=288)	
		f	%
spol	muški	76	26,4
	ženski	212	73,6
	ukupno	288	100
razred	prvi	82	28,5
	drugi	132	45,8
	treći	35	12,2
	četvrti	39	13,5
	ukupno	288	100
županija	Dubrovačko-neretvanska	51	17,7
	Koprivničko-križevačka	55	19,1
	Primorsko-goranska	50	17,4
	Osječko-baranjska	56	19,4
	Splitsko-dalmatinska	27	9,4
	Grad Zagreb	49	17,0
	ukupno	288	100

U istraživanju je sudjelovalo sveukupno 288 učenika, od čega gotovo dvije trećine djevojaka (Tablica 1). Najviše učenika bili su polaznici drugog razreda, njih nešto manje od polovine ukupnog broja, a najmanje iz trećih razreda, odnosno svaki osmi učenik. Broj učenika prema županijama bio je podjednak, osim učenika iz Splitsko-dalmatinske županije kojih je bilo nešto manje, točnije svaki deseti.

Instrument i statistički postupci

Anonimni anketni upitnik koji su učenici ispunili sadržavao je sveukupno 41 česticu od kojih su analize njih 18 predstavljene u ovom radu.

Instrument koji je mjerio institucionalizirani glazbeni kapital roditelja sastojao se od dvaju pitanja dihotomnog tipa (*Moja je majka polazila ili polazi glazbenu školu/ glazbeni tečaj: da/ne; Moj je otac polazio ili polazi glazbenu školu/glazbeni tečaj:*

da/ne), a za gimnazijalce od jednog pitanja (*Polazio/la sam ili polazim glazbenu školu/glazbeni tečaj: da/ne*). Instrument koji je mjerio utjelovljeni glazbeni kapital roditelja sastojao se od dvaju pitanja dihotomnog tipa (*Moja se majka bavila ili se bavi glazbom (pjevanjem, sviranjem, nečim drugim: da/ne; Moj se otac bavio ili se bavi glazbom (pjevanjem, sviranjem, nečim drugim: da/ne)*). Utjelovljeni glazbeni kulturni kapital gimnazijalaca u obliku aktivnog bavljenja glazbom sastojao se od pitanja dihotomnog tipa (*Aktivno se bavim glazbom ili sam se bavio/la (pjevanjem, sviranjem ili nečim drugim): da/ne*), a utjelovljeni kapital u obliku kulturne potrošnje od šest tvrdnji u formi Likertove skale čijim se odgovorima htjelo doznati posjećuju li učenici koncerte umjetničke, popularne, tradicijske, turbofolk i jazz glazbe kao i operne i baletne predstave (primjer: Na ljestvici od 1 do 5 označi u kojoj mjeri se slažeš sa sljedećom tvrdnjom: *Često odlazim na koncerte jazz glazbe*, pri čemu 1 znači da se ne slažeš s navedenom tvrdnjom, 2 da se uglavnom ne slažeš, 3 niti se slažeš niti se ne slažeš, 4 da se uglavnom slažeš, a 5 da se slažeš s tvrdnjom).

Kao nezavisna varijabla korišteno je glazbeno obrazovanje roditelja kao *institucionalizirani glazbeni kulturni kapital* (primjer: *Moja je majka polazila ili polazi glazbenu školu/glazbeni tečaj; da/ne*) te roditeljsko bavljenje glazbom kao *utjelovljeni glazbeni kulturni kapital* (primjer: *Moj se otac bavio ili se bavi glazbom (pjevanjem, sviranjem, nečim drugim); da/ne*). Također, kao nezavisna varijabla tretiran je *angažman roditelja u prijenosu glazbenog kulturnog kapitala* odnosno roditeljsko “puštanje” glazbe djetetu u djetinjstvu, vođenje djeteta na koncerte kao i vođenje na baletne/operne predstave (primjer: Na ljestvici od 1 do 5 označi u kojoj mjeri se slažeš s tvrdnjom *Roditelji su me često vodili na operne i baletne predstave*, pri čemu 1 znači da se ne slažeš s navedenom tvrdnjom, 2 da se uglavnom ne slažeš, 3 niti se slažeš niti se ne slažeš, 4 da se uglavnom slažeš, a 5 da se slažeš s tvrdnjom). Zavisna varijabla u istraživanju bilo je glazbeno obrazovanje gimnazijalaca kao institucionalizirani glazbeni kulturni kapital te njihovo bavljenje glazbom i posjećivanje glazbenih događanja kao utjelovljeni glazbeni kulturni kapital.

S obzirom na nominalnu i ordinalnu prirodu varijabli korištenih za provjeru hipoteza korišteni su hi-kvadrat test i Spearmanov test koeficijenta korelacije. Podatci su obrađeni računalnim programom SPSS 25.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Deskriptivna statistika

Na početku upitnika od učenika se htjelo doznati jesu li glazbeno obrazovani te bave li se aktivno glazbom (Tablica 2).

Tablica 2. Glazbeno obrazovanje i bavljenje glazbom učenika

<i>varijabla</i>	<i>učenici (N=288)</i>		
	<i>f</i>	<i>%</i>	
glazbeno obrazovanje	da	117	40,6
	ne	171	59,4
	ukupno	288	100
bavljenje glazbom	da	133	46,2
	ne	155	53,8
	ukupno	288	100

Nešto manje od polovine učenika izjavilo je da su glazbeno obrazovani (Tablica 2). Istodobno, sličan broj učenika izjavio je da se aktivno bavi glazbom (pjevanjem, sviranjem ili nečim drugim).

U sljedećem pitanju učenici su trebali navesti jesu li njihovi roditelji glazbeno obrazovani. Prema tvrdnjama učenika svaka peta majka i svaki četvrti otac glazbeno su obrazovani (Tablica 3).

Tablica 3. Institucionalizirani glazbeni kulturni kapital roditelja

<i>varijabla</i>	<i>glazbeno obrazovanje</i>	<i>učenici (N=288)</i>	
		<i>f</i>	<i>%</i>
majka	da	64	22,2
	ne	224	77,8
	ukupno	288	100
otac	da	72	25,0
	ne	216	75,0
	ukupno	288	100

U sljedećem pitanju gimnazijalci su dali odgovor o utjelovljenom glazbenom kulturnom kapitalu roditelja (Tablica 4).

Tablica 4. Utjelovljeni glazbeni kulturni kapital roditelja

<i>varijabla</i>	<i>aktivno bavljenje glazbom</i>	<i>učenici (N=288)</i>	
		<i>f</i>	<i>%</i>
majka	da	76	26,4
	ne	212	73,6
	ukupno	288	100
otac	da	74	25,7
	ne	214	74,3
	ukupno	288	100

Kao što se vidi iz Tablice 4, svaka četvrta majka i svaki četvrti otac aktivno se bave glazbom, bilo sviranjem, pjevanjem ili nečim drugim.

U nastavku upitnika učenici su iskazali stupanj slaganja s tvrdnjama koje su se odnosile na angažman njihovih roditelja u funkciji prijenosa glazbenoga kulturnog kapitala (Tablica 5).

Tablica 5. Roditeljski angažman u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala

<i>varijabla</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Roditelji su mi često u djetinjstvu "puštali" glazbu.	4,07	1,09
Roditelji su me često vodili na koncerte.	2,78	1,36
Roditelji su me često vodili na operne i baletne predstave.	1,89	1,28

Gimnazijalci su prosječno iskazali visok stupanj slaganja s tvrdnjom da su im roditelji često "puštali" glazbu i iskazali prosječno neutralno mišljenje o tvrdnji da su s roditeljima odlazili na koncerte (Tablica 5). Prosječno se uglavnom nisu složili s tvrdnjom da su s roditeljima posjećivali operne i baletne predstave.

Sljedeće tvrdnje u upitniku odnosile su se na odlaske gimnazijalaca na različita glazbena događanja (Tablica 6).

Tablica 6. Učeničko posjećivanje glazbenih događanja

<i>Varijabla</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Često odlazim na koncerte umjetničke glazbe.	1,96	1,16
Često odlazim na koncerte popularne (rock, metal, pop, hip-hop, punk, soul...) glazbe.	2,84	1,40
Često odlazim na koncerte tradicijske glazbe.	1,76	1,80
Često odlazim na koncerte turbofolk glazbe.	1,90	1,35
Često odlazim na koncerte jazz glazbe.	1,41	0,86
Često odlazim na baletne i operne predstave.	1,94	1,18

Gimnazijalci se prosječno uglavnom nisu složili s tvrdnjama da često posjećuju koncerte umjetničke, tradicijske, turbofolk i jazz glazbe kao i operne i baletne predstave (Tablica 6). Neutralno mišljenje iskazali su jedino o posjećivanju koncerata popularne glazbe.

Analize prijenosa institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala s roditelja na djecu

S ciljem provjere hipoteze H1 *Roditelji koji su glazbeno obrazovani u većoj mjeri prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu* uspoređeni su dobiveni rezultati (Tablica 7).

Tablica 7. Prikaz rezultata hi-kvadrat testa s ciljem ispitivanja povezanosti glazbenog obrazovanja gimnazijalaca i glazbenog obrazovanja roditelja

varijabla	glazbeno obrazovanje gimnazijalca/gimnazijalke			χ^2	df	p	Phi/ Cramér's V	
	da	ne	ukupno					
glazbeno obrazovanje majke	da	38 (59,4%)	26 (40,6%)	64	11,993	1	0,001**	0,204
	ne	79 (35,3%)	145 (64,7%)	224				
	ukupno	117	171	288				
glazbeno obrazovanje oca	da	48 (66,7%)	24 (33,3%)	72	26,991	1	0,000***	0,306
	ne	69 (31,9%)	147 (68,1%)	216				
	ukupno	117	171	288				

p<.05*, p<.005**, p<.001***

Hi-kvadrat testom utvrđena je statistički značajna povezanost institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja i gimnazijalaca (Tablica 7). Naime, rezultati hi-kvadrat testa pokazuju statistički značajnu povezanost između glazbenog obrazovanja roditelja i djece, pri čemu je ta povezanost izraženija kod očeva (Cramér's V = 0,306) nego kod majki (Cramér's V = 0,204). Jačina efekta ukazuje na umjerenu povezanost u slučaju očeva te slabu povezanost u slučaju majki. Rezultat upućuje na važnu ulogu glazbenog obrazovanja roditelja, osobito očeva, u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala na djecu.

Uzimajući u obzir spomenute rezultate, hipoteza H1 *Roditelji koji su glazbeno obrazovani u većoj mjeri prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu* je prihvaćena.

Nadalje, ispitana je povezanost roditeljskoga utjelovljenog glazbenog kulturnog kapitala i glazbenog obrazovanja gimnazijalaca (Tablica 8).

Tablica 8. Prikaz rezultata hi-kvadrat testa s ciljem ispitivanja povezanosti glazbenog obrazovanja gimnazijalaca i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja

varijabla	glazbeno obrazovanje gimnazijalca/gimnazijalke			χ^2	df	p	Phi/ Cramér's V	
	da	ne	ukupno					
glazbena aktivnost majke	da	39 (51,3%)	37 (48,7%)	76	4,892	1	0,027*	0,130
	ne	78 (36,8%)	134 (63,2%)	212				
	ukupno	117	1171	288				
glazbena aktivnost oca	da	44 (59,5%)	30 (40,5%)	74	14,646	1	0,000***	0,226
	ne	73 (34,1%)	141 (65,9%)	214				
	ukupno	117	171	288				

p<.05*, p<.005**, p<.001***

Statistički značajna povezanost između glazbenog obrazovanja gimnazijalaca i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja utvrđena je i u slučaju majki i u slučaju očeva (Tablica 8). Rezultat upućuje na statistički značajnu povezanost između glazbenog obrazovanja gimnazijalaca i glazbenih aktivnosti roditelja, pri čemu je jačina efekta slabija kod majki (Cramér's V = 0,130), a izraženija kod očeva (Cramér's V = 0,226). Povezanost s glazbenim obrazovanjem djece slaba je i za majke i za očeve. Ti rezultati sugeriraju da su glazbene aktivnosti očeva u nešto većoj mjeri povezane s glazbenim obrazovanjem djece, što potvrđuje važnost utjelovljenoga glazbenog kapitala u obitelji.

S obzirom na dobivene rezultate, hipoteza H2 *Roditelji koji se bave glazbom u većoj mjeri prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu* je prihvaćena.

Analize prijenosa utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala s roditelja na djecu

U nastavku rada slijedi prikaz rezultata s ciljem provjere hipoteze H3 *Roditelji koji su glazbeno obrazovani intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave)*.

U Tablici 9 prikazani su rezultati hi-kvadrat testa o povezanosti roditeljskoga glazbenog obrazovanja i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala gimnazijalaca.

Tablica 9. Prikaz rezultata hi-kvadrat testa o povezanosti utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala gimnazijalaca i institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja

varijabla	glazbena aktivnost gimnazijalca/gimnazijalke				χ^2	df	p	Phi/ Cramér's V
	da	ne	ukupno					
glazbeno obrazovanje majke	da	37 (57,8%)	27 (42,2%)	64	4,480	1	0,034*	0,125
	ne	96 (42,9%)	128 (57,1%)	224				
	ukupno	117	171	288				
glazbeno obrazovanje oca	da	48 (66,7%)	24 (33,3%)	72	16,210	1	0,000***	0,237
	ne	85 (39,4%)	131 (60,6%)	216				
	ukupno	117	171	288				

p<.05*, p<.005**, p<.001***

Potvrđena je statistički značajna povezanost između glazbenog obrazovanja roditelja i aktivnog bavljenja glazbom gimnazijalaca (Tablica 9). Drugim riječima, moguće je tvrditi da postoji povezanost između glazbenog obrazovanja roditelja i aktivnog bavljenja glazbom gimnazijalaca. Ipak, treba naglasiti kako je povezanost izraženija kod očeva (Cramér's V = 0,237) nego kod majki (Cramér's V = 0,125) iako je efekt glazbenog obrazovanja i kod majki i kod očeva slab.

Međutim, Spearmanovim koeficijentom korelacije utvrđeno je kako roditeljsko glazbeno obrazovanje nije statistički značajno povezano s odlascima gimnazijalaca na koncerte i operne i baletne predstave.

Hipoteza H3 *Roditelji koji su glazbeno obrazovani intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave)* djelomično je prihvaćena jer je potvrđena statistički značajna povezanost između roditeljskoga glazbenog obrazovanja i aktivnog bavljenja glazbom kod gimnazijalaca, dok povezanost s kulturnom potrošnjom (odlasci na koncerte i predstave) nije potvrđena. Drugim riječima, roditeljski institucionalizirani glazbeni kapital više je povezan s aktivnim sudjelovanjem djece u glazbi nego s njihovom kulturnom potrošnjom. Time su potvrđeni samo neki aspekti prijenosa utjelovljenog kapitala, točnije – glazbena aktivnost, ali ne i kulturna potrošnja.

U nastavku su prikazani rezultati dobiveni hi-kvadrat testom i Spearmanovim testom korelacije s ciljem provjere hipoteze H4 *Roditelji koji se bave glazbom in-*

tenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave) (Tablice 10 i 11).

Tablica 10. Prikaz rezultata hi-kvadrat testa s ciljem ispitivanja povezanosti glazbene aktivnosti gimnazijalaca i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja

varijabla	glazbena aktivnost gimnazijalca/gimnazijalke			χ^2	df	p	Phi/ Cramér's V	
	da	ne	ukupno					
glazbena aktivnost majke	da	41 (53,9%)	35 (46,1%)	76	2,506	1	0,113	0,093
	ne	92 (43,4%)	120 (56,6%)	212				
	ukupno	133	155	288				
glazbena aktivnost oca	da	44 (59,5%)	30 (40,5%)	74	7,065	1	0,008*	0,157
	ne	89 (41,6%)	125 (58,4%)	214				
	ukupno	117	171	288				

p<.05*, p<.005**, p<.001***

Iz Tablice 10 vidljivo je da postoji statistički značajna povezanost između glazbene aktivnosti očeva i glazbene aktivnosti gimnazijalaca (Cramér's V = 0,157), dok povezanost s glazbenom aktivnošću majki nije statistički značajna (p = 0,113; V = 0,093). Efekt očeve glazbene aktivnosti je slab, a efekt majčine glazbene aktivnosti je vrlo slab i statistički nerelevantan. Taj rezultat sugerira da je utjelovljeni glazbeni kapital očeva snažnije povezan s uključivanjem djece u glazbene aktivnosti.

Primjenom testa Spearmanova koeficijenta korelacije provjerena je moguća statistički značajna povezanost između pohađanja glazbenih događanja gimnazijalaca kao oblika utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala i glazbene aktivnosti roditelja. Razlike su utvrđene s obzirom na tri varijable (Tablica 11).

Tablica 11. Spearmanov koeficijent korelacije između pohađanja glazbenih događanja gimnazijalaca i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala roditelja

<i>uspoređene varijable</i>	ρ	p
majčino bavljenje glazbom/odlasci na koncerte umjetničke glazbe	0,137	0,010*
majčino bavljenje glazbom/odlasci na koncerte popularne glazbe	0,065	0,137
majčino bavljenje glazbom/odlasci na koncerte tradicijske glazbe	0,101	0,044*
majčino bavljenje glazbom/odlasci na koncerte turbofolk glazbe	0,054	0,180
majčino bavljenje glazbom/odlasci na koncerte jazz glazbe	0,114	0,027*
majčino bavljenje glazbom/odlasci na baletne i operne glazbe	0,096	0,051
očevo bavljenje glazbom/odlasci na koncerte umjetničke glazbe	0,095	0,054
očevo bavljenje glazbom/odlasci na koncerte popularne glazbe	0,023	0,351
očevo bavljenje glazbom/odlasci na koncerte tradicijske glazbe	0,048	0,208
očevo bavljenje glazbom/odlasci na koncerte turbofolk glazbe	0,014	0,409
očevo bavljenje glazbom/odlasci na koncerte jazz glazbe	0,013	0,410
očevo bavljenje glazbom/odlasci na baletne i operne glazbe	0,001	0,493

$p < .05^*$, $p < .005^{**}$, $p < .001^{***}$

Očevo bavljenje glazbom nije statistički značajno povezano s odlascima gimnazijalaca na koncerte i operne i baletne predstave. Statistički značajna povezanost s obzirom na majčinu glazbenu aktivnost utvrđena je kod triju varijabli (Tablica 11). Zanimljivo je istaknuti kako majčino bavljenje glazbom nije statistički značajno povezano s glazbenom aktivnošću djeteta (Tablica 10), ali je zato povezano s odlascima djeteta na koncerte (Tablica 11). Spearmanovi koeficijenti korelacije u Tablici 11 kreću se od 0,013 do 0,137, što upućuje na slabu pozitivnu povezanost između glazbenih aktivnosti roditelja i kulturne potrošnje djece. Iako su neke od povezanosti statistički značajne, njihove vrijednosti (od $\rho = 0,101$ do $\rho = 0,137$) sugeriraju nisku razinu povezanosti, koja ipak može imati vrijednost u dugotrajnom oblikovanju kulturnih navika. Drugim riječima, rezultati pokazuju da majčino bavljenje glazbom može djelovati kao suptilan, ali dosljedan oblik socijalizacije, čime se potiče zanimanje djece za određene glazbene žanrove. Iako efekti nisu jaki, oni su konzistentni i značajni na razini svakodnevnih kulturnih praksi, osobito u kontekstu višegodišnjega obiteljskog glazbenog ozračja.

S obzirom na navedene rezultate, hipoteza H4 *Roditelji koji se bave glazbom intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glaz-*

bom i odlasci na koncerte i predstave) djelomično je prihvaćena jer je utvrđena statistički značajna povezanost između očeve glazbene aktivnosti i aktivnog bavljenja glazbom kod djece, ali ne i s kulturnom potrošnjom. S druge strane, majčina glazbena aktivnost nije značajno povezana s djetetovim aktivnim bavljenjem glazbom, ali jest s odlascima na određene vrste koncerata (umjetnička, tradicijska i jazz glazba). Time su potvrđeni različiti aspekti prijenosa utjelovljenog kapitala – očeva aktivnost utječe na aktivno bavljenje glazbom, dok majčina više pridonosi kulturnoj participaciji djece. Ta razlika može upućivati na to da je riječ o različitim oblicima glazbenih praksi. Aktivno bavljenje glazbom zahtijeva strukturiranije i često formalnije angažmane, dok kulturna potrošnja poput odlazaka na koncerte može biti potaknuta neformalnim glazbenim ozračjem koje majke stvaraju u svakodnevnom životu. Glazba prisutna u kućnom okruženju, razgovori o glazbi, slušanje glazbe zajedno ili poticanje interesa za određene žanrove mogu utjecati na razvoj afiniteta i navika kulturne potrošnje kod djece. Time majčina glazbena aktivnost djeluje više kao simbolički i emocionalni kapital koji oblikuje djetetove preferencije, nego kao izravan poticaj na sviranje ili pjevanje.

Analiza uloge roditeljskog angažmana u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala s roditelja na djecu

Nadalje, provjerena je povezanost roditeljskog angažmana u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala s glazbenim obrazovanjem gimnazijalaca kao oblikom institucionaliziranoga glazbenog kulturnog kapitala (Tablica 12).

Tablica 12. Spearmanov koeficijent korelacije između glazbenog obrazovanja gimnazijalaca i angažmana roditelja u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala

<i>uspoređene varijable</i>	<i>ρ</i>	<i>p</i>
često "puštanje glazbe"/glazbeno obrazovanje gimnazijalaca	0,086	0,073
zajednički odlasci na koncerte/glazbeno obrazovanje gimnazijalaca	0,104	0,039*
zajednički odlasci na predstave/glazbeno obrazovanje gimnazijalaca	0,149	0,006*

$p < .05^*$, $p < .005^{**}$, $p < .001^{***}$

Od triju ispitivanih varijabli statistički značajna povezanost utvrđena je između njih dviju (Tablica 12). Spearmanov koeficijent korelacije pokazuje slabu pozitivnu povezanost između pojedinih oblika roditeljskog angažmana i glazbenog obrazovanja gimnazijalaca. Iako su dvije povezanosti statistički značajne, tj. zajednički od-

lasci na koncerte ($p = 0,104$) i zajednički odlasci na predstave ($p = 0,149$), njihove vrijednosti upućuju na nisku, ali prisutnu razinu povezanosti. Najjača korelacija ($p = 0,149$) upućuje na važnost zajedničkih odlazaka na kazališne, baletne i operne predstave, što može ukazivati na širi kulturni kontekst u kojem se njeguje i potiče interes za glazbeno obrazovanje. Rezultati upućuju na to da je zajednički kulturni angažman roditelja i djece, posebno odlasci na koncerte i predstave, značajno povezan s glazbenim obrazovanjem gimnazijalaca, što potvrđuje važnost društveno posredovanih iskustava u prijenosu kulturnog kapitala. Riječ je o oblicima kulturne prakse koji pridonose stvaranju pozitivnog odnosa prema glazbi i povećavaju vjerojatnost uključivanja djece u glazbeno obrazovanje. Time se potvrđuje da roditeljski angažman u kulturnim aktivnostima može poslužiti kao posredni mehanizam prijenosa institucionaliziranoga glazbenog kapitala.

Uzimajući u obzir rezultate, hipoteza H5 *Roditelji koji su angažiraniji u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala intenzivnije prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu* je prihvaćena.

Naposljetku, s ciljem provjere hipoteze H6 *Roditelji koji su angažiraniji u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala intenzivnije prenose utjelovljeni glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlasci na koncerte i predstave)* uspoređeni su rezultati (Tablice 13 i 14).

Tablica 13. Spearmanov koeficijent korelacije između glazbene aktivnosti gimnazijalaca i angažmana roditelja u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala

<i>uspoređene varijable</i>	ρ	p
često "puštanje" glazbe/glazbena aktivnost gimnazijalaca	0,153	0,005*
zajednički odlasci na koncerte/glazbena aktivnost gimnazijalaca	0,174	0,002*
zajednički odlasci na baletne i operne predstave/glazbena aktivnost gimnazijalaca	0,096	0,052

$p < .05^*$, $p < .005^{**}$, $p < .001^{***}$

Statistički značajna povezanost utvrđena je između dviju varijabli: *Roditelji su mi često u djetinjstvu "puštali" glazbu* i *Roditelji su me često vodili na koncerte* (Tablica 13). Spearmanov koeficijent korelacije upućuje na slabu do umjerenu pozitivnu povezanost između roditeljskog angažmana u glazbenim praksama i glazbene aktivnosti gimnazijalaca. Najviša povezanost zabilježena je kod varijable zajednički odlasci na koncerte ($p = 0,174$), a slijedi često "puštanje glazbe" ($p = 0,153$). Obje povezanosti upućuju na to da redovita izloženost glazbi u obiteljskom okruženju i

aktivno sudjelovanje u kulturnim događanjima mogu potaknuti djecu na bavljenje glazbom.

Konačno, ispitana je povezanost angažmana roditelja u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala i odlazaka gimnazijalaca na glazbena događanja (Tablica 14).

Tablica 14. Spearmanov koeficijent korelacije između odlazaka gimnazijalaca na glazbena događanja i angažmana roditelja u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala

<i>uspoređene varijable</i>	<i>ρ</i>	<i>p</i>
često "puštanje" glazbe/odlasci na koncerte umjetničke glazbe	0,186	0,001**
često "puštanje" glazbe/odlasci na koncerte popularne glazbe	0,255	0,000***
često "puštanje" glazbe/odlasci na koncerte tradicijske glazbe	0,208	0,000***
često "puštanje" glazbe/odlasci na koncerte turbofolk glazbe	0,060	0,157
često "puštanje" glazbe/odlasci na koncerte jazz glazbe	0,028	0,320
često "puštanje" glazbe/odlasci na operne i baletne predstave	0,158	0,004**
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na koncerte umjetničke glazbe	0,450	0,000***
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na koncerte popularne glazbe	0,453	0,000***
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na koncerte tradicijske glazbe	0,425	0,000***
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na koncerte turbofolk glazbe	0,223	0,000***
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na koncerte jazz glazbe	0,338	0,000***
zajednički odlasci na koncerte/ odlasci na operne i baletne predstave	0,320	0,000***
zajednički odlasci na predstave/ odlasci na koncerte umjetničke glazbe	0,393	0,000***
zajednički odlasci na predstave / odlasci na koncerte popularne glazbe	0,227	0,000***
zajednički odlasci na predstave / odlasci na koncerte tradicijske glazbe	0,146	0,007*
zajednički odlasci na predstave / odlasci na koncerte turbofolk glazbe	0,129	0,014*
zajednički odlasci na predstave / odlasci na koncerte jazz glazbe	0,332	0,000***
zajednički odlasci na predstave / odlasci na operne i baletne predstave	0,569	0,000***

$p < .05^*$, $p < .005^{**}$, $p < .001^{***}$

Nakon provedenog Spearmanova testa korelacije može se ustvrditi kako među gotovo svim testiranim varijablama postoji statistički značajna povezanost (Tablica 14). Roditeljski angažman, poput zajedničkog slušanja glazbe i odlazaka na koncerte, ima snažnu povezanost s utjelovljenim glazbenim kulturnim kapitalom

djece, kako kroz njihovo aktivno bavljenje glazbom, tako i kroz kulturnu potrošnju (posjećivanje različitih glazbenih događanja). Spearmanovi koeficijenti korelacije uglavnom su umjereni do visoki (osobito za zajedničke odlaske na koncerte i predstave), što upućuje na značajnu povezanost između roditeljskog angažmana i kulturne potrošnje gimnazijalaca. Najjača korelacija zabilježena je između zajedničkih odlazaka na predstave i odlazaka učenika na operne i baletne predstave ($\rho = 0,569$). Nešto slabije, ali još uvijek značajne povezanosti, pronađene su i za često “puštanje glazbe”, s najvećim koeficijentom kod popularne glazbe ($\rho = 0,255$), što sugerira da neformalne glazbene prakse u obitelji također pridonose oblikovanju kulturnih navika djece, iako u manjoj mjeri od zajedničkih odlazaka na događanja.

S obzirom na dobivene rezultate, hipoteza H6 *Roditelji koji su angažiraniji u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala intenzivnije prenose institucionalizirani glazbeni kulturni kapital na djecu (bavljenje glazbom i odlaske na koncerte i predstave)* je prihvaćena.

RASPRAVA I ZAKLJUČAK

U turbulentnom 21. stoljeću malo je obitelji u kojima roditelji kvalitetno provode vrijeme s vlastitom djecom, bave se glazbom ili drugim zajedničkim aktivnostima. Međutim, zajedničke aktivnosti grade bliske odnose djece i roditelja te potiču opuštaću i radnu atmosferu. Uspostava bliskog odnosa može jačati povjerenje te potaknuti djecu da se obrate roditeljima u slučaju da imaju neki problem. Tijekom adolescencije to je osobito važno, jer može zaštititi mlade od brojnih neugodnih iskustava (Pribesh i dr., 2020). Glazbene aktivnosti mogle bi biti od velike pomoći u tome budući da pružaju priliku povezati djecu i roditelje (Szűcs i dr., 2023).

Cilj ovoga istraživanja bio je doznati prenosi li se i u kojoj mjeri glazbeni kulturni kapital s roditelja na djecu gimnazijalce, odnosno postoji li statistički značajna povezanost između glazbenoga kulturnog kapitala roditelja i glazbenoga kulturnog kapitala njihove djece. Rezultati su pokazali da su otprilike svaka četvrta majka i svaki četvrti otac glazbeno obrazovani ili se aktivno bave glazbom. Istodobno, gimnazijalci su se u značajnoj mjeri složili s tvrdnjom kako su im roditelji u djetinjstvu često “puštali” glazbu što je pokazatelj kako glazbena tradicija u obitelji nije presudan čimbenik za zajedničko slušanje glazbe roditelja i djece. Međutim, bilo bi zanimljivo istražiti o kojoj vrsti glazbe je riječ kad je u pitanju “puštanje” glazbe, što nije bila varijabla uključena u ovo istraživanje. S druge strane, iz rezultata je razvidno kako je roditeljsko glazbeno obrazovanje snažno povezano s glazbenim obrazovanjem djeteta. Brojna istraživanja (Kong, 2021; Boneta i dr., 2017; Valenzuela i Codina, 2014; Suk, 2014; Ekong, 2013; Ho, 2011; Custodero i Johnson-Green, 2003; Davidson i Borthwick, 2002; Brändström, 1999) ističu činjenicu kako glazbe-

no obrazovani učenici imaju roditelje koji su glazbeno obrazovani. Također, aktivno bavljenje roditelja glazbom snažno je povezano s glazbenim obrazovanjem gimnazijalaca što se podudara s rezultatima istraživanja koje je provela Szűcs (2022). Ujedno, očeva glazbena aktivnost snažno je povezana i s djetetovom glazbenom aktivnošću kao jednim od oblika utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala. Nadalje, glazbeno obrazovani roditelji pozitivno utječu na aktivno bavljenje glazbom gimnazijalaca. Različita istraživanja (Kong, 2021; Boneta i dr., 2017; Valenzuela i Codina, 2014; Suk, 2014; Ekong, 2013; Ho, 2011; Custodero i Johnson-Green, 2003; Davidson i Borthwick, 2002; Brändström, 1999) ističu činjenicu kako učenici koji su glazbeno aktivni imaju roditelje koji su glazbeno obrazovani. Drugim riječima, možemo tvrditi kako postoji transfer institucionaliziranog i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala s roditelja na djecu gimnazijalce. Međutim, taj se prijenos ne ostvaruje u potpunosti kad su u pitanju odlasci gimnazijalaca na koncerte kao oblik utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala. Jedino je majčina glazbena aktivnost snažno povezana s djetetovim odlascima na koncerte umjetničke, tradicijske i jazz glazbe. Taj rezultat nije u skladu s rezultatima istraživanja koje su proveli Šulentić Begić, Begić i Bilić (2021) u kojem tri četvrtine učenika, koji imaju glazbeno obrazovane roditelje, posjećuje koncerte umjetničke glazbe te tri petine učenika posjećuje koncerte popularne glazbe. Uloga roditelja važna je za stjecanje navike kulture odlazaka na koncerte. Naime, na početak razvijanja glazbenog kapitala ponajviše utječe obiteljsko okružje i navike u obitelji. Druga istraživanja također ističu tu činjenicu, a spomenuti su rezultati s njima u skladu (Szűcs, 2022; Davidson i Borthwick, 2002; Krolo i dr., 2016; Brändström, 1999). Treba istaknuti kako se gimnazijalci prosječno uglavnom nisu suglasili s tvrdnjama da često posjećuju koncerte različitih stilova glazbe kao ni baletne i operne predstave.

Kad je riječ o roditeljskom angažmanu u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala, on se ostvaruje zajedničkim odlascima na koncerte te baletne i operne predstave kad je u pitanju institucionalizirani glazbeni kulturni kapital gimnazijalaca. Kad je u pitanju utjelovljeni glazbeni kulturni kapital gimnazijalaca, taj se prijenos snažno ostvaruje angažmanom roditelja putem zajedničkog slušanja glazbe u djetinjstvu kao i odlascima na koncerte i baletne i operne predstave. Spomenuto je u skladu s Bandurinom teorijom socijalnog učenja (1989) koja kaže da djeca, koja često promatraju roditelje kako sviraju, slušaju glazbu, raspravljaju o glazbi ili posjećuju glazbene događaje, razvijaju slične navike i interese. Navedeno je i u skladu s Bourdieuovom teorijom kulturnog kapitala (1977) prema kojoj dijete stječe glazbene vještine, senzibilitet i estetske preferencije kroz svakodnevnu interakciju s roditelji-ma (npr. slušanje glazbe kod kuće, zajedničko muziciranje).

Zaključno, institucionalizirani i utjelovljeni glazbeni kapital roditelja snažno utječe na prijenos institucionaliziranoga i nešto slabije na prijenos utjelovljenoga glaz-

benog kulturnog kapitala. Roditeljski angažman u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala pokazao se važnim prenositeljem i institucionaliziranoga i utjelovljenoga glazbenog kulturnog kapitala na djecu gimnazijalce. Ovo je istraživanje pokazalo kako roditelji imaju veliku ulogu u stjecanju i oblikovanju glazbenoga kulturnog kapitala djece, barem kad su u pitanju djeca gimnazijalci. S obzirom na to da se gimnazijalci, u odnosu na roditelje, u značajnijoj mjeri glazbeno obrazuju i bave glazbom, za očekivati je da će još intenzivnije prenositi glazbeni kulturni kapital vlastitoj djeci.

Jedno od ograničenja ovog istraživanja je to što nije obuhvatilo objektivizirani glazbeni kulturni kapital roditelja i djece kao ni neke sociodemografske varijable poput ekonomskog statusa obitelji, općeg obrazovanja roditelja, broja članova obitelji, a samim time i potencijalni utjecaj glazbenoga kulturnog kapitala ostalih članova poput baka, djedova, braće, sestara itd. Također, nisu istraživane još neke varijable koje bi mogle biti oblicima glazbenoga kulturnog kapitala roditelja, ali i djece. Riječ je o primjerice vrsti glazbene aktivnosti kojom se bave roditelji i djeca, drugim oblicima roditeljskoga angažmana u prijenosu glazbenoga kulturnog kapitala poput pjevanja dječjih pjesama u djetinjstvu, igranja glazbenim igračkama, plesanja i slično.

Zaključno, glazbeni kulturni kapital mladih ima ključnu ulogu u oblikovanju identiteta, društvenih interakcija i kulturnog angažmana. Taj oblik kapitala, koji obuhvaća glazbeno znanje, ukuse i vještine, često se steže formalnim obrazovanjem i neformalnim iskustvima unutar obitelji, vršnjačkih grupa i konzumacijom medija. On utječe na to kako se mladi ljudi odnose prema svom društvenom okruženju, kako se izražavaju čak i snalaze u prilikama za društvenu mobilnost. Glazbeni kulturni kapital mladih nije ravnomjerno raspoređen, budući da pristup glazbenim resursima i obrazovanju mogu oblikovati socioekonomski čimbenici, obiteljsko podrijetlo i životno okruženje. Mladi s većim pristupom različitim glazbenim iskustvima često imaju prednost u kulturnoj pismenosti i društvenim interakcijama. Kao rezultat toga, glazba ne služi samo kao osobni i kreativni izraz, nego odražava šire društvene nejednakosti i kulturnu dinamiku. Prepoznavanje značenja glazbenoga kulturnog kapitala potiče dublje razumijevanje načina na koji se mladi bave svojim kulturnim svjetovima i naglašava važnost stvaranja inkluzivnih prilika za glazbeno obrazovanje i sudjelovanje u svim društvenim aktivnostima.

FINANCIJSKA POTPORA

Rad financira Europska unija – NextGenerationEU (projekt: ZusU – Znanost u službi umjetnosti: inovativni pristupi umjetničkom obrazovanju, šifra projekta: 581-UNIOS-07).

SUKOB INTERESA

Autori izjavljuju da nema sukoba interesa.

ETIČKO ODOBRENJE

Etičko odobrenje nije bilo potrebno, no autori izjavljuju da su svi postupci provedeni u skladu s priznatim etičkim standardima, profesionalnim smjernicama i načelima odgovornog istraživačkog rada.

PRISTUP PODACIMA I TRANSPARENOST

Dostupno na upit autorima.

LITERATURA

- Ajdković M i Kolesarić V (2003). *Etički kodeks istraživanja s djecom*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži: Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske.
- Andor M (2002). Diplomás szülők gyermekei, *Educatio*, 2: 191–210.
- Bandura A (1989). Social Cognitive Theory. U: Vasta R (ur.). *Annals of Child Development. Six Theories of Child Development*. Greenwich, CT: JAI Press, 1–60.
- Barnes G, DeFreitas A i Grego J (2016). Parental Involvement and Home Environment in Music: Current and Former Students from Selected Community Music Programs in Brazil and the United States, *International Journal of Music Education*, 34 (2): 208–218. <https://doi.org/10.1177/0255761415619057>
- Begić A i Šulentić Begić J (2022). Glazbene preferencije mlađih adolescenata, *Metodički ogleđi*, 29 (1): 143–165. <https://doi.org/10.21464/mo.29.1.7>
- Bennett T, Savage M, Silva E, Warde A, Gayo Cal M i Wright D (2009). *Culture, Class, Distinction*. London and New York: Routledge.
- Boneta Ž, Čamber Tambolaš A i Ivković Ž (2017). Oblici roditeljskoga glazbenog kulturnog kapitala i glazbena socijalizacija djece rane i predškolske dobi, *Revija za sociologiju*, 47 (1): 5–36. <https://doi.org/10.5613/rzs.47.1.1>
- Bourdieu P (1997). The Forms of Capital. U: Halsey HA (ur.). *Education, Culture, Economy and Society*. Oxford: Oxford University Press, 241–258.

- Bourdieu P (1992). Thinking About Limits, *Theory, Culture and Society*, 9 (1): 37–49. <https://doi.org/10.1177/026327692009001003>
- Bourdieu P (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. London: Routledge & Kegan Paul, London.
- Bourdieu P (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brändström S (1999). Music Education as Investment in Cultural Capital, *Research Studies in Music Education*, 12 (1): 49–57. <https://doi.org/10.1177/1321103X9901200106>
- Cui C i Xie X (2024). A Comparison of the Parental Values of Children's Extracurricular Music Learning in Guilin, China and in Tampa, United States, *Frontiers in Psychology*, 15: 1275734. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1275734>
- Custodero LA i Johnson-Green EA (2003). Passing the Cultural Torch: Musical Experience and Musical Parenting of Infants, *Journal of Research in Music Education*, 51 (2): 102–114. <https://doi.org/10.2307/3345844>
- Davidson JW i Borthwick SJ (2002). Family Dynamics and Family Scripts: A Case Study of Musical Development, *Psychology of Music*, 30 (1): 121–136. <https://doi.org/10.1177/030573560230100>
- DiMaggio PJ (1982). Cultural Capital and School Success: The Impact of Status Culture Participation on the Grades of U.S. High School Students, *American Sociological Review*, 2: 189–201. <https://doi.org/10.2307/2094962>
- Dumais SA (2005). Children's Cultural Capital and Teachers' Assessments of Effort and Ability: The Influence of School Sector, *Journal of Catholic Education*, 4: 418–439. <https://doi.org/10.15365/joce.0804022013>
- Ekong G (2013). Effect of Parental Musical Interest Background on Their Children's Choice of Music as a Course of Study, *Steuer-Kompass für Aerzte; allgemeines Steuerrecht, Umsatzsteuer, Einkommensteuer*, 14: 19–24. <https://doi.org/10.9790/0837-1411924>
- Ho WC (2011). Parental Support and Student Learning of Musical Instruments in Hong Kong, *Visions of Research in Music Education*, 19 (5): 1-53.
- Kong SH (2021). A Study of Students' Perceptions of Parental Influence on Students' Musical Instrument Learning in Beijing, China, *Music Education Research*, 23 (3): 287–299. <https://doi.org/10.1080/14613808.2020.1832978>
- Krolo K, Marcelić S i Tonković Ž (2016). Roditeljski kulturni kapital kao odrednica kulturnih preferencija mladih, *Društvena istraživanja*, 25 (3): 329–351. <https://doi.org/10.5559/di.25.3.03>
- Lareau A (2000). *Home Advantage: Social Class and Parental Intervention in Elementary Education*. Lanham, Md: Rowman & Littlefield Publisher.
- Lareau A i Weininger EB (2003). Cultural Capital in Educational Research: A Critical Assessment, *Theory and Society*, 32 (5-6): 567–606. <https://doi.org/10.1023/B:RYSO.0000004951.04408.b0>
- Lilliedahl J (2021). Class, Capital, and School Culture: Parental Involvement in Public Schools with Specialised Music Programmes, *British Journal of Sociology of Education*, 42 (2): 245–259. <https://doi.org/10.1080/01425692.2021.1875198>
- Pribesh SL, Smith Carson J, Dufur JM, Yue Y i Morgan K (2020). Family Structure Stability and Transitions, Parental Involvement, and Educational Outcomes, *Social Sciences*, 9 (12): 1–14. <https://doi.org/10.3390/socsci9120229>

- Shih YP i Yi CC (2014). Cultivating the Difference: Social Class, Parental Values, Cultural Capital and Children's After-School Activities in Taiwan, *Journal of Comparative Family Studies*, 45 (1): 55–75. <https://doi.org/10.3138/jcfs.45.1.55>
- Suk S (2014). *Parental Involvement in Their Children's Instrumental Music Learning [Master thesis]*. Montreal: Department of Music Research, Schulich School of Music, McGill University.
- Szűcs T, Váradi J, Kelemen H, Miklódi-Simon Z i Pusztai G (2023). The Role of Parents in Their Children's Artistic Education: The Effect of Parental Involvement in the Transgenerational Process, *Harmonia: Journal of Arts Research and Education*, 23 (2): 375–386. <https://doi.org/10.15294/harmonia.v23i2.42547>
- Szűcs T (2022). The Relationship between Family Milieu and Music Education, *Social Sciences*, 11 (12): 579. <https://doi.org/10.3390/socsci11120579>
- Šulentić Begić J, Begić A i Kir I (2021). Slobodno vrijeme i glazba: izvannastavne i izvanškolske glazbene aktivnosti učenika u gradu i predgrađu, *Revija za sociologiju*, 51 (2): 203–230. <https://doi.org/10.5613/rzs.51.2.2>
- Šulentić Begić J, Begić A i Bilić M (2021). Povezanost sociodemografskih varijabla i glazbenih preferencija učenika osnovne glazbene škole, *Nova prisutnost*, 19 (2): 437–447. <https://doi.org/10.31192/np.19.2.14>
- Tulviste T, Mizera L i Geer B (2012). Socialization Values in Stable and Changing Societies: A Comparative Study of Estonian, Swedish, and Russian Estonian Mothers, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43: 480–497. <https://doi.org/10.1177/0022022111401393>
- Valenzuela R i Codina N (2014). Habitus and Flow in Primary School Musical Practice: Relations Between Family Musical Cultural Capital, Optimal Experience and Music Participation, *Music Education Research*, 16 (4): 505–520. <https://doi.org/10.1080/14613808.2013.859660>
- Weininger EB (2014). School Choice in an Urban Setting. U: Lareau A i Goyette K (ur.). *Choosing Homes, Choosing Schools*. New York: Russell Sage Foundation, 268–294.
- Zdinski S, Dell C, Gumm A, Rinnert N, Orzolek D, Yap CC, Cooper S, Keith T i Russell B (2015). Musical Home Environment, Family Background, and Parenting Style on Success in School Music and in School, *Contributions to Music Education*, 40 (1): 71–90.

High School Students and Music: Do Parents Transfer Musical Cultural Capital to Children?

Amir BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-2152-9563>

Academy of Arts and Culture in Osijek, Croatia
abegic@aukos.hr

Jasna ŠULENTIĆ BEGIĆ <https://orcid.org/0000-0003-4838-0324>

Academy of Arts and Culture in Osijek, Croatia
jsulentic-begic@aukos.hr

Mihaela HORVAT <https://orcid.org/0009-0000-1354-8081>

Elementary School Prelog, Croatia
mihaela.horvat4@skole.hr

ABSTRACT

Musical cultural capital is a specific dimension of cultural capital, and this paper examines its transmission from parents to high school students through the lens of Bourdieu's theory of cultural capital. Parents' institutionalized musical cultural capital was operationalized through their musical education and active involvement in music. We also treated parental engagement in the transfer of musical cultural capital—such as playing music for their children and taking them to concerts, operas, and ballets—as an independent variable. Indicators of high school students' institutionalized musical cultural capital included their musical education, active participation in music, and attendance at concerts, ballets, and operas. The research was conducted in 2024 using an online questionnaire completed by 288 high school students from six Croatian counties. Almost half of the students, and about a quarter of their parents, reported having some form of musical education and being actively involved in music. The findings show that parents' institutionalized and embodied musical cultural capital strongly influences the transmission of institutionalized—and to a somewhat lesser extent embodied—musical cultural capital to their children. Parental engagement also proved to be an important mechanism of intergenerational transmission. In conclusion, the study demonstrates that parents play a significant role in shaping high school students' musical cultural capital. Since today's high school students receive more musical education and participate more actively in music than their parents, it is reasonable to expect that they will transmit musical cultural capital even more intensively to the next generation.

Key words: musical cultural capital of parents, musical cultural capital of high school students, intergenerational transfer of cultural capital, institutionalized cultural capital, embodied cultural capital